

Сучасний стан і перспективи розвитку галузі вівчарства і козівництва: матеріали II студентської наукової конференції

Людмила Петрівна ПОНЬКО

***Анотація.** У збірнику зібрано матеріали II студентської наукової конференції «Сучасний стан і перспективи розвитку галузі вівчарства і козівництва», яка відбулась 08 листопада 2024 року на кафедрі технології виробництва і переробки продукції тваринництва навчально-наукового інституту харчових технологій Закладу вищої освіти «Подільський державний університет».*

***Ключові слова:** вівчарство, козівництво, жива маса, порода, продуктивність.*

БАРАНСЬКИЙ Іван Михайлович,
здобувач 1 курсу ТВППТ

РОЗВИТОК М'ЯСНОГО ВІВЧАРСТВА В УКРАЇНІ

Вівчарство це одна із найстаріших галузей тваринництва в Україні. Воно має важливе економічне і соціальне значення, оскільки забезпечує населення м'ясом, молоком, вовною та іншими продуктами.

Раніше, в Україні головним продуктом у вівчарстві була вовна – тонкорунна, цигайська, мериносова і навіть каракульська. Але чомусь галузь не витримала ринкової економіки і почала стрімко зникати. Можливо через високу собівартість продукції, а може й через більш ефективне використання наших земель для іншого застосування – вирощування зернових, бобових, технічних культур.

У зв'язку з цим постало питання більш ефективного застосування овець. Вивчаючи світовий досвід, питання харчової безпеки держави, а також харчову цінність тваринницької продукції стало зрозуміло, що найкращим застосуванням овець є отримання якісного м'яса. Причому цей продукт із задоволенням сприймають у всьому світі – незалежно від національності, віросповідання, географії розташування тощо.

В Україні м'ясо овець також використовується, але не є досить популярним та пріоритетним. Хоча, у порівнянні з традиційною свининою і курятиною, має дуже великі переваги у харчовій цінності та перетравності.

В останні роки в Україні спостерігається тенденція до розвитку м'ясного вівчарства. Це пов'язано з рядом факторів, зокрема: зростанням попиту на м'ясо

вівці як в Україні, так і за її межами; впровадженням нових технологій у виробництво м'яса вівці; підтримкою держави розвитку вівчарства.

М'ясне вівчарство має ряд переваг перед іншими галузями тваринництва. Зокрема, воно є маловитратним; стійким до несприятливих погодних умов; не вимагає великих площ пасовищ; забезпечує отримання високоякісного м'яса.

Для подальшого розвитку м'ясного вівчарства в Україні необхідно: вдосконалення селекційної роботи; розвиток інфраструктури галузі; підтримка держави розвитку вівчарства.

Прогнозується, що в найближчі роки м'ясне вівчарство в Україні буде розвиватися динамічно. Це пов'язано з тим, що галузь має значний потенціал для зростання.

Отже, розвиток м'ясного вівчарства в Україні є важливим завданням, яке сприятиме забезпеченню населення якісним м'ясом, а також розвитку сільського господарства країни в цілому.

БОДНАРЮК Ярослав Олександрович,
здобувач 2 курсу ТВППТ

ВИГІДНЕ ВІВЧАРСТВО І КОЗІВНИЦТВО. УСПІХ СУЧАСНИХ ФЕРМ

В Україні розводять багато порід овець і кіз, проте ця галузь досі знаходиться на стадії розвитку. Основою для подальшого розвитку вівчарства і козівництва на теренах нашої держави є генетичні ресурси та племінна база. Слід зауважити, що Україна має природно-кліматичні, культурні та споживчі передумови для розвитку такого роду промисловості.

Необхідна кількість поголів'я для прибуткового господарства залежить від типу продукції та ринку збуту. Проте розвиток великих компаній у вівчарстві має потенціал, особливо з огляду на специфіку галузі та можливості експорту.

Під час планування господарства для досягнення прибутковості важливо зважати на ринок збуту та тип продукції, яку планується виробляти. Для ремісничих та невеликих підприємств, які спеціалізуються на виробництві м'ясних продуктів, оптимальна кількість овець становить від 300 до 400 голів. У козівництві для виготовлення молочних продуктів рекомендована кількість тварин складає від 100 голів.

Україна має значний потенціал у промисловому розвитку вівчарства та козівництва. Щодо експорту, країна може поставляти баранину, молочні продукти, різні види сиру на міжнародні ринки. Проте наразі експорт фактично призупинено.

Ситуація з вівчарством та козівництвом в Україні значно погіршилася з моменту повномасштабного вторгнення. Підприємства на окупованих територіях були знищені, а доступ до пасовищ обмежений через мінування. Економічна нестабільність у країні призвела до зменшення попиту на

продукцію галузі, особливо у преміумсегменті.

За останніми даними, в Україні налічується 941 тис. овець та кіз, що на 14 % менше порівняно з показниками 2022 року.

Сьогодні є успішні промислові підприємства та родинні ферми з вівчарства та козівництва, але їхня кількість обмежена, оскільки ці напрями тваринництва мають відмінні специфічні цілі. Наприклад, «TROSTYNKA», ФГ «Тетяна 2011» (ТМ ZINKA), «Бабині кози» (Київська обл.), ТОВ «Колос» (Одеська обл.), «Пані Коза» (Черкаська обл.), ТОВ «Шепард Поділля», ФОП Паляниця А.С., Еко-ферма «Lason» (Хмельницька обл.) та ін.

На сьогодні відновилася державна програма підтримки у розмірі 2000 грн. на голову вівцематки/козематки. Це може стабілізувати ситуацію в галузі та сприяти її подальшому розвитку. Вівчарство та козівництво вимагають уваги та підтримки, але при цьому мають значний потенціал для подальшого розвитку та успішного функціонування на міжнародному ринку.

Стійкість і адаптивність: вівчарство та козівництво забезпечують фермерів стабільним доходом, оскільки ці види діяльності адаптуються до різних кліматичних умов і типів земель.

Висока якість продукції: сучасні ферми прагнуть до виробництва органічних та натуральних продуктів, що відповідає зростаючому попиту на якісні молочні продукти та м'ясо.

Економічна вигода: вівчарство і козівництво потребують менших витрат на утримання тварин у порівнянні з великою рогатою худобою, що робить ці напрямки вигідними для малих і середніх фермерських господарств.

Супутні продукти: виробництво вовни, молока і м'яса дозволяє фермерам диверсифікувати доходи, зменшуючи залежність від одного джерела прибутку.

Сучасні технології: використання новітніх технологій, таких як генетичний відбір, автоматизовані системи годівлі та моніторинг здоров'я тварин, підвищує продуктивність і ефективність господарств.

Екологічні переваги: вівчарство і козівництво можуть бути екологічно стійкими, якщо фермери дотримуються принципів раціонального використання земель і ресурсів, що сприяє збереженню біорізноманіття.

В цілому, вівчарство та козівництво в Україні мають потенціал для вигідного розвитку, особливо за умови впровадження сучасних технологій і раціонального підходу до ведення бізнесу.

ГЕМБІК Назарій Миколайович,
здобувач 1 курсу ТВППТ

СЕЛЕКЦІЯ І ВІДТВОРЕННЯ У ВІВЧАРСТВІ

Теоретичні основи і практичні методи селекції овець не мають принципових відмінностей порівняно з іншими видами сільськогосподарських тварин. Відмінність виявляється лише за специфікою ознак продуктивності.

Племінна робота у вівчарстві ґрунтується на системі оцінювання, відбору і використання тварин за показниками власної продуктивності, походження та продуктивності потомства; створенні й ефективному використанні селекційної структури стада (лінії, родини та інші підрозділи групової диференціації тварин за спадковими особливостями); чіткій системі мічення та індивідуального обліку походження і продуктивності тварин; забезпеченні технологічних гарантів виявлення спадкових задатків продуктивності овець (годівля, утримання, догляд); використанні сучасної комп'ютерної техніки.

Селекція овець як виду сільськогосподарських тварин має безперервний характер від часу їх одомашнення і до наших днів. Безперечний селекційний прогрес у вівчарстві виявляється у створенні й поліпшенні спеціалізованих порід, кількість яких постійно зростає.

У широкому генетичному плані сучасні породні досягнення у вівчарстві – це продовження селекційного успіху у поліпшенні овець.

За два місяці до початку парувальної компанії раціон овець збагачують енергетичними кормами, за рахунок чого буде підтримуватись статевий цикл і буде збільшено кількість овуляцій.

Охота у вівцематок – період, коли самка допускає до себе самця або запліднюється від штучного осіменіння і триває від кількох годин до 2-3 днів.

Статева охота характеризується загальним збудженням, набряком статевих органів, вилянням хвостом, а також зменшенням продуктивності. Найкращий час для осіменіння – другий день охоти. Статевий цикл (інтервал між овуляціями) триває 17-21 день.

Звичайний період вагітності у овець 145-155 днів, або 5 місяців. Осіменіння овець необхідно планувати так, щоб лактація тривала 305 днів, а період між окотами становив 12 місяців. Відповідно, парування слід проводити на 6-7 місяці лактації. Племінна цінність (а відповідно і вартість) плідника визначається за його характеристиками, які він з високою імовірністю передає своїм нащадкам. Це можуть бути продуктивні ознаки (надій, вміст жиру і білку в молоці), морфологічні або екстер'єрні (форма вимені, постава кінцівок, ріст, жива маса) та інші. Відповідно до цілей власника тварин та показників, які недостатньо розвинуті в існуючому стаді й підбирається плідник, який і повинен покращити бажані ознаки.

Меж для вдосконалення не існує, адже людство впродовж віків, займаючись селекцією постійно працює над покращенням тварин. І якщо ще 200 років тому домашня вівця виробляла максимум 400 л молока за лактацію, з яких 100 л повинні були випити її ягнята, то сьогодні ми маємо тварин, які здатні виробляти до 4000 л молока за всю лактацію.

ГНАТЮК Денис Миколайович,
здобувач 4 курсу ТВППТ

ВИРОЩУВАННЯ МОЛОДНЯКУ КІЗ

Вирощування молодняку кіз – це комплексний процес, що включає планування парування, контроль за вагітністю козематок, підготовку до козління і догляд за молодняком до досягнення ним продуктивного віку. Успіх вирощування молодняку визначається багатьма чинниками, від генетики до умов утримання, від годівлі до профілактики захворювань.

Вирощування молодняку кіз є ключовим етапом в козівництві, адже саме в цей період формується основа майбутнього продуктивного стада. Догляд за козенятами має бути особливим, щоб забезпечити їх здоров'я, правильний розвиток і високий потенціал продуктивності.

Основні поради та етапи у вирощуванні молодняку:

1. Підготовка до народження та перші години життя. Підготовка приміщення: пологи кіз мають проходити в чистих, сухих і теплих умовах, з температурою не нижче 15-18°C.

Колострум: Перший прийом молозива дуже важливий для імунітету козенят. Їх потрібно підгодовувати молозивом відразу після народження, оскільки воно містить антитіла, що захищають від інфекцій.

Пуповину потрібно обрізати і обробити антисептиком, щоб уникнути інфекцій.

2. Годівля козенят. Молочний період: у перші тижні життя основним кормом для молодняку є молоко матері. Якщо це неможливо, використовується молочна суміш. Годівля має бути близько 4-5 разів на день, поступово знижуючи частоту.

Підгодівля комбікормом починається приблизно з двохтижневого віку, можна поступово додавати в раціон спеціалізований комбікорм для молодняку.

Введення сіна і зеленої маси: з трьохтижневого віку козенятам пропонують трохи високоякісного сіна. Згодом можна давати соковиті корми (траву, моркву).

3. Умови утримання. Приміщення має бути сухим, провітрюваним, але без протягів. Важливо підтримувати температуру (20-22°C для новонароджених і 15-18°C для старшого молодняку).

Чистота і дезінфекція: регулярне очищення та дезінфекція приміщень допоможуть уникнути захворювань.

Прогулянки та рух: козенята потребують руху на свіжому повітрі, що допомагає їм розвивати м'язи та імунітет. Починати можна з кількох хвилин у день.

4. Для профілактики захворювань, потрібно дотримуватись ветеринарного графіку вакцинацій та обробок від паразитів.

Профілактика шлунково-кишкових захворювань: збалансована годівля і чистота є важливими для попередження розладів травлення.

5. Відлучення від молока. Зазвичай козенят поступово відлучають від молока у віці 2-3 місяців, замінюючи його концентрованими кормами і сіном. Це дозволяє плавно підготувати травну систему до "дорослого" раціону.

6. Раціон для старшого молодняку. У віці 3-6 місяців раціон молодняку має містити достатньо білка, мінералів та вітамінів для здорового розвитку. Корми мають бути різноманітними: сіно, зернові, овочі, вітамінні добавки.

Дотримуючись цих рекомендацій, можна виростити здоровий молодняк кіз, який в майбутньому буде давати високу продуктивність.

ЗАЛІЗНЯК Вікторія Борисівна,
здобувачка 2 курсу ТВППТ

ОРГАНІЧНЕ ВИРОБНИЦТВО БАРАНИНИ: ПЕРСПЕКТИВИ, ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРЕВАГИ

Органічне виробництво баранини є інноваційним напрямом у сучасному агропромисловому комплексі, який базується на принципах сталого розвитку, турботи про екологію та забезпечення високої якості продуктів харчування. У сучасному світі, де зростає інтерес до здорового харчування, а споживачі все більше звертають увагу на склад і походження продуктів, органічне виробництво стає популярним та актуальним. Вирощування баранини без використання штучних стимуляторів, антибіотиків, пестицидів та хімічних добрив не тільки покращує добробут тварин, а й підвищує якість м'яса, що має велике значення для споживачів, які дбають про своє здоров'я.

Основні принципи органічного виробництва баранини. Органічне виробництво баранини ґрунтується на низці важливих принципів. По-перше, у процесі виробництва виключається використання хімічних добрив і пестицидів, а також забороняються генетично модифіковані організми (ГМО). Тварин годують лише натуральними кормами, які вирощуються за органічними стандартами, без додавання синтетичних добавок. По-друге, органічне тваринництво передбачає забезпечення належних умов утримання, що враховують природні потреби тварин. Це включає вільний доступ до пасовищ, достатній простір для руху та захист від стресу. По-третє, важливим елементом є турбота про здоров'я тварин: у разі хвороб застосовуються натуральні методи лікування, а не антибіотики чи гормональні препарати.

Органічне виробництво баранини має безліч переваг. Серед головних – високий рівень безпеки та якості продукції.

Органічна баранина відзначається відсутністю залишків пестицидів, антибіотиків і гормонів, що робить її кориснішою для споживання. Крім того, баранина, отримана за органічними стандартами, має кращий смак та підвищений вміст корисних речовин, таких як омега-3 жирні кислоти та антиоксиданти. Також органічне виробництво сприяє зниженню екологічного навантаження на навколишнє середовище, оскільки зменшується використання

шкідливих хімічних речовин та зберігається природний баланс екосистем. Це особливо важливо в умовах змін клімату, коли стійкість до екологічних проблем стає пріоритетною.

Проблеми та перспективи розвитку. Попри очевидні переваги, органічне виробництво баранини стикається з певними труднощами. Насамперед, це високі витрати на дотримання стандартів органічного виробництва, що впливає на вартість кінцевого продукту. Крім того, недостатня обізнаність споживачів і відсутність належної інфраструктури для органічного виробництва в деяких регіонах також стримують розвиток галузі. Однак, попит на органічну продукцію продовжує зростати, і це стимулює виробників інвестувати в розвиток органічних ферм. Завдяки підтримці з боку держави та міжнародних організацій, органічне виробництво баранини може стати вагомим складовим сталого аграрного розвитку.

Отже, органічне виробництво баранини є перспективним напрямом, який сприяє збереженню природних ресурсів, покращує добробут тварин та пропонує споживачам високоякісну та безпечну продукцію. Хоча цей вид виробництва вимагає значних інвестицій і зусиль, він має великий потенціал для розвитку завдяки зростаючому інтересу споживачів до здорового та екологічного харчування. У майбутньому органічне виробництво баранини може стати невід'ємною частиною агропромислового комплексу, сприяючи зміцненню здоров'я нації та збереженню екологічної стабільності.

КОСТИНЮК Анастасія Богданівна,
здобувачка 2 СТН курсу ТВППТ

ВПЛИВ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА ПРОДУКТИВНІСТЬ ОВЕЦЬ

Вівчарство є важливою галуззю тваринництва, що забезпечує населення м'ясом, молоком та вовною. Продуктивність овець значною мірою залежить від умов навколишнього середовища, яке впливає на фізіологічний стан, здоров'я та здатність тварин до відтворення. Дослідження цього впливу дає змогу ефективніше використовувати природні ресурси та адаптувати виробництво до різних кліматичних умов. Нижче наведено детальний розгляд впливу основних екологічних факторів на продуктивність овець.

1. Кліматичні умови:

Клімат має значний вплив на життя і продуктивність овець. Основні кліматичні фактори включають температуру, вологість, швидкість вітру та кількість опадів.

- **Температура.** При високих температурах овечки можуть відчувати тепловий стрес, що знижує їхню продуктивність, апетит і впливає на якість шерсті та молочність. У спекотні сезони потрібно забезпечити тварин тіньовими укриттями або пасовищами з доступом до води.

- Вологість і кількість опадів. Висока вологість сприяє розвитку паразитів і захворювань, особливо шкірних. Залежно від регіону, низька кількість опадів може обмежувати ріст рослин на пасовищах, що знижує доступність кормів. У посушливих умовах виникає потреба у додатковому водопостачанні та зрошенні.

- Швидкість вітру. Вітряна погода може погіршувати самопочуття тварин та збільшувати втрати енергії. В холодні сезони сильні вітри особливо небезпечні, оскільки можуть призводити до охолодження тварин і захворювань.

2. Якість пасовищ.

Пасовища є основним джерелом корму для овець. Їх якість і доступність значно впливають на продуктивність овець, зокрема на вагу, молочність і якість вовни.

- Поживність рослинності. Багаті на білки, вітаміни і мінерали рослини сприяють хорошему здоров'ю овець і забезпечують їх високою продуктивністю. В регіонах з бідними пасовищами рекомендується доповнювати раціон концентрованими кормами для задоволення потреб тварин.

- Сезонність росту. Продуктивність пасовищ змінюється залежно від сезону, особливо в регіонах з посушливим або холодним кліматом. Важливо організовувати систему зберігання корму для періодів, коли рослинність менш доступна.

- Переважні рослини і бур'яни. Деякі рослини можуть бути токсичними для овець. Наприклад, отруйні трави, такі як борщівник або деякі види молочаю, можуть негативно впливати на здоров'я та продуктивність тварин.

3. Водопостачання.

Доступ до чистої води є одним із ключових чинників для підтримання продуктивності овець. Вода необхідна для підтримки обмінних процесів, терморегуляції та травлення.

- Кількість води. Вівці потребують більше води в спекотну пору року, а також при підвищеному споживанні сухих кормів. Недостатнє водопостачання може призвести до зневоднення, що в свою чергу негативно впливає на продуктивність тварин.

- Якість води. Забруднена вода може стати причиною інфекційних захворювань. Слід регулярно перевіряти стан водойм та організовувати додаткові системи очищення, якщо це необхідно.

4. Вплив забруднення навколишнього середовища.

Забруднення навколишнього середовища, зокрема хімічні викиди та важкі метали, можуть негативно впливати на продуктивність тварин.

- Забруднення ґрунтів. Важкі метали, накопичуючись у ґрунті, можуть погіршувати якість пасовищ, що призводить до погіршення здоров'я та зниження продуктивності овець.

- Індустріальні викиди. У регіонах з інтенсивним промисловим виробництвом викиди в повітря можуть негативно впливати на респіраторне здоров'я овець та сприяти розвитку захворювань.

5. Соціальний фактор та управління стадом.

Навколишнє середовище включає не лише природні, а й соціальні умови, пов'язані з організацією стада.

- Щільність стада. При високій щільності овець на одній площі зростає ризик поширення інфекційних захворювань і паразитів. Для зменшення цього ризику слід розподіляти тварин на більші території або забезпечувати регулярну ветеринарну обробку.

- Умови утримання. Догляд за тваринами, ветеринарний нагляд і профілактика хвороб є важливими компонентами впливу на продуктивність стада.

6. Адаптивні заходи та рекомендації.

Щоб зменшити негативний вплив зовнішніх факторів на продуктивність овець, необхідно впроваджувати адаптивні заходи:

- Забезпечення тварин тіньовими укриттями і водопоями влітку та теплими приміщеннями взимку.

- Використання комбінованих кормів і вітамінно-мінеральних добавок у разі недостатньої якості пасовищ.

- Організація ротаційного випасу, щоб запобігти надмірному виснаженню пасовищ.

- Забезпечення доступу до чистої води та контроль за її якістю.

- Впровадження профілактичних заходів для зниження ризику захворювань, особливо в умовах інтенсивного тваринництва.

7. Висновок. Ефективність вівчарства залежить від розуміння та врахування природних умов, в яких розводяться тварини. Розуміння впливу кліматичних, пасовищних і водних факторів, а також забруднення навколишнього середовища дозволяє оптимізувати методи ведення вівчарства, знижуючи ризики для продуктивності та здоров'я овець. Виконання адаптивних заходів може допомогти зменшити вплив негативних екологічних факторів та сприяти сталому розвитку галузі.

ЛЕВИЦЬКИЙ Богдан Сергійович,
здобувач 4 курсу ТВППТ

ХАРЧОВА ЦІННІСТЬ МОЛОКА ОВЕЦЬ ТА КІЗ

Молоко овець та кіз – цінний продукт харчування. За хімічним складом і фізичними властивостями овече та козяче молоко має переваги перед коров'ячим. У ньому більший вміст білка, кальцію, вітамінів А і D. Воно легше засвоюється організмом, містить менше лактози, тому підходить людям з непереносимістю молочного цукру.

У середньому молоко овець та кіз містить, %: води – 82,1, жиру 6,7, білка – 5,8, цукру – 4,6, мінеральних речовин 0,8-0,9. У молоці виявлено багато мікроелементів, мг/кг: залізо – 0,09-0,27, мідь – 0,96-1,98, цинк – 9,6-10,8,

свинець – 0,09-0,22, марганець – 0,27-0,33, срібло – 0,0010,003, алюміній – 0,09-0,22, магній – 9,20-10,60, кобальт – менше 0,1, хром – 0,01, олово – 0,01-0,02, стронцій – 0,03-0,29.

В 1 кг молока міститься 109 мг вітаміну С і значна кількість вітамінів групи В, є вітамін А, але каротин відсутній.

Свіже молоко білого кольору з сіруватим відтінком, густої консистенції (1,035-1,040 г/см³). Внаслідок меншого розміру жирових кульок і більшої в'язкості воно відстоюється повільніше, ніж коров'яче. Точка плавлення жиру овечого молока 35,5-36°C, затвердіння – 24,5-25°C, кислотність від 20 до 27°Т.

Молоко овець та кіз – неоціненний внесок у харчуванні людини. Це джерело здоров'я та довголіття. Молочні продукти з молока овець та кіз є основою для багатьох традиційних страв у різних країнах світу.

Сири з овечого та козячого молока відрізняються вишуканим смаком і ароматом, а також більш щільною текстурою в порівнянні з коров'ячими сирами. Вони містять більше кальцію, вітамінів і корисних бактерій, які сприяють здоров'ю кишечника.

Продукти з молока овець та кіз мають багато корисних властивостей: зміцнюють кістки і зуби, підвищують імунітет, покращують травлення, сприяють схудненню, знижують ризик серцево-судинних захворювань

Продукти з молока овець та кіз широко використовуються в кулінарії для приготування різних страв: супів, салатів, випічки, десертів. Вони додають особливий смак і аромат стравам, роблячи їх більш насиченими і ароматними. Актуальним залишається питання виробництва дитячого харчування, а також продуктів з цільного молока.

Сьогодні є успішні промислові підприємства та родинні ферми з вівчарства та козівництва: «TROSTYNKA», ФГ «Тетяна 2011» (ТМ ZINKA), «Бабині кози» (Київська обл.), ТОВ «Колос» (Одеська обл.), «Пані Коза» (Черкаська обл.), ТОВ «Шепард Поділля», «Ласон» (Хмельницька обл.) та ін.

НАУМОВИЧ Софія Ігорівна,
здобувачка 4 курсу ТВППТ

ФІЗИКО-ХІМІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ВОВНИ

Вовна – це натуральне волокно, яке дають такі тварини, як вівці, кози, верблюди, альпаки, ламы та інші. Вона має унікальні фізико-хімічні властивості, які роблять її незамінною в текстильній промисловості. Завдяки здатності утримувати тепло, еластичності та високій гігроскопічності вовна широко використовується для виробництва теплового одягу, ковдр, килимів та інших текстильних виробів.

Фізичні властивості вовни:

!. Структура волокна. Вовняне волокно має складну шарувату структуру, що складається з трьох основних шарів: кутикули, кортекса та медули. Кутикула

є зовнішнім шаром, який складається з лусочок і захищає внутрішні шари від пошкоджень, а також допомагає волокну утримувати вологу. Кортекс є середнім шаром, що складається з веретеноподібних клітин і забезпечує пружність і еластичність волокна. Медула – це центральна порожнина, що є лише в грубих волокнах, таких як вовна верблюда, та надає додаткову легкість і теплоізоляцію.

2. Довжина та товщина вовнових волокон може значно варіюватися залежно від породи тварини, умов її утримання та віку. Тонкі вовнові волокна, такі як мериносова вовна, мають діаметр від 14 до 24 мікрометрів, що забезпечує високу якість і м'якість виробів. Грубіші волокна, як-от каракульська вовна, можуть досягати діаметра до 40 мікрометрів, що робить їх більш стійкими до зношування, але менш м'якими на дотик.

3. Еластичність та пружність. Вовна є дуже еластичним матеріалом. Завдяки структурі вовнове волокно здатне розтягуватися і відновлювати свою початкову форму після значного розтягнення.

Це робить вовнові тканини зручними для носіння і зберігає форму виробів навіть після тривалого використання. Відновлювальна здатність вовни також забезпечує довгий термін служби виробів.

4. Теплопровідність. Вовнові волокна мають низьку теплопровідність, що дозволяє утримувати тепло і створювати високий рівень теплоізоляції. Завдяки цьому ці вироби зберігають тепло навіть у холодних та вологих умовах, а також мають здатність охолоджувати тіло в теплу погоду, зберігаючи комфорт.

5. Гігроскопічність. Вовна здатна поглинати значну кількість вологи, що становить до 30% від власної ваги, не відчуваючись при цьому вологою на дотик. Це робить вовнові вироби комфортними в умовах підвищеної вологості, оскільки вони здатні абсорбувати піт і зберігати сухість шкіри. Гігроскопічність вовни також знижує ризик подразнення шкіри.

6. Поверхня вовнового волокна складається з численних лусочок, які розташовані в певному напрямку і забезпечують захист внутрішніх шарів від механічних пошкоджень. Лусочки також надають вовні легкого блиску і створюють умови для процесу звалювання, що використовується для створення повсті та інших типів тканин.

Хімічні властивості вовни.

1. Хімічний склад. Основу вовнового волокна складає білок – кератин, який становить близько 95% від загальної маси волокна. Кератин містить амінокислоти з сірковмісними групами, що забезпечують міцні зв'язки між молекулами білка, надаючи вовні високу міцність та еластичність. Решта компонентів включають ліпіди, неорганічні речовини, а також невелику кількість пігментів, що надають вовні природного кольору.

2. Стійкість до лугів та кислот. Вовна стійка до слабких кислот, що дозволяє використовувати її у різних технологічних обробках. Вовнові волокна можуть витримувати дію кислот без значних змін у структурі, що важливо для процесу фарбування.

Проте лужні речовини можуть руйнувати структуру кератину, що робить вовну вразливою до таких впливів, як прання у сильнолужному середовищі. Це є

причиною, чому вовнові вироби потребують делікатного догляду.

3. Термостійкість. Вовна є відносно стійкою до впливу тепла. Вона починає розкладатися при температурі приблизно 130°C, а при 150°C може втратити всі свої властивості.

Через це вовнові вироби не можна прасувати при високих температурах. Також ця властивість робить вовну вогнестійкою: вона не горить, а плавиться, що важливо для безпеки в умовах підвищеної температури.

4. Взаємодія з барвниками. Завдяки аміногрупам у складі кератину вовна має здатність добре взаємодіяти з барвниками, що забезпечує яскравий та стійкий колір тканин. Ця здатність дозволяє використовувати різноманітні технології фарбування, включаючи природні та синтетичні барвники.

5. Стійкість до мікроорганізмів. Завдяки природним жировим покриттям, які містять ланолін, вовна є менш схильною до дії бактерій та грибків порівняно з іншими натуральними волокнами, такими як бавовна. Це надає вовновим виробам антибактеріальні властивості, які також запобігають утворенню неприємного запаху.

Особливі властивості вовни.

1. Самоочищення. Вовна має здатність до самоочищення завдяки лусочкам на поверхні, які запобігають проникненню забруднень у глибокі шари волокна. Ця властивість дозволяє вовняним виробам залишатися чистими довше і зменшує потребу в частому пранні. Крім того, вовна нейтралізує неприємні запахи, що робить її популярною для одягу, призначеного для активного відпочинку.

2. Антистатичність. Вовнові вироби практично не електризуються завдяки високій гігроскопічності. Це означає, що вони не притягують пил та бруд, залишаючись довше чистими.

Антистатичні властивості також підвищують комфорт при носінні вовнового одягу.

НІЗЕЛЬСЬКИЙ Дмитро Олександрович,
здобувач 1 курсу ТВППТ

ОРГАНІЧНЕ ВИРОБНИЦТВО МОЛОКА КІЗ

В умовах сучасного світу, де зростає усвідомленість споживачів щодо здорового способу життя та екологічних проблем, органічне виробництво молока кіз набуває особливої актуальності. Сфера органічного сільського господарства розвивається стрімко, адже вона пропонує не тільки високоякісні продукти, але й відповідає принципам сталого розвитку. В Україні, де тваринництво має значні традиції, органічне молоко кіз може стати важливим компонентом аграрної політики та сприяти розвитку сільських територій.

По-перше, органічне виробництво молока кіз має ряд суттєвих переваг, які впливають на якість продукції. В органічному господарстві кози отримують

натуральний корм без використання синтетичних добрив і пестицидів, що дозволяє зберегти їхнє здоров'я та забезпечити високу якість молока. Молоко, отримане від кіз, які годуються органічними кормами, відрізняється підвищеним вмістом поживних речовин, таких як омега-3 жирні кислоти, антиоксиданти, вітаміни та мікроелементи. Це робить його особливо цінним для споживачів, які прагнуть до здорового харчування.

По-друге, органічні методи ведення господарства сприяють збереженню біорізноманіття та покращенню екосистеми. Використання традиційних практик, таких як сівозміна та використання натуральних добрив, допомагає уникнути деградації ґрунтів і підвищує їх родючість. Це, в свою чергу, підтримує здоров'я тварин та якість продукції. Дослідження показують, що органічні системи ведення господарства забезпечують кращу продуктивність і стабільність, ніж традиційні методи.

Крім того, органічне виробництво молока кіз може стати важливим фактором економічного розвитку сільських районів. Зростаючий попит на органічну продукцію створює нові можливості для фермерів. В Україні, де сільське населення стикається з економічними труднощами, впровадження органічних технологій може призвести до збільшення доходів. Споживачі готові платити більше за органічні продукти, оскільки усвідомлюють їхні переваги для здоров'я. Це може суттєво покращити фінансовий стан фермерських господарств і сприяти розвитку сільських територій.

Органічне виробництво також позитивно впливає на соціальний аспект життя сільських громад. Фермери, які переходять на органічні методи, часто залучають місцеве населення до своєї діяльності, що сприяє розвитку місцевої економіки. Це може включати створення нових робочих місць, розвиток кооперативів та взаємодію з місцевими ринками. Таким чином, органічне виробництво молока кіз може не лише забезпечити споживачів якісною продукцією, але й стати важливим інструментом соціального розвитку.

Важливо також зазначити, що органічне виробництво молока кіз підтримує свідомий підхід до споживання. Споживачі все більше усвідомлюють, що їхній вибір продуктів харчування може впливати на навколишнє середовище та здоров'я. Вибираючи органічне молоко, вони підтримують виробників, які дотримуються екологічних принципів, що допомагає зберегти природні ресурси та покращити якість життя.

Таким чином, органічне молоко кіз стає символом відповідального споживання.

На завершення, органічне виробництво молока кіз є важливим кроком у розвитку сталого сільського господарства. Цей напрямок не тільки відповідає вимогам сучасного споживача, але й робить вагомий внесок у збереження навколишнього середовища. Впровадження органічних практик може призвести до підвищення якості продукції, зростання економіки сільських територій та поліпшення соціального добробуту.

Таким чином, органічне виробництво молока кіз має потенціал стати основою для розвитку агробізнесу в Україні. Зважаючи на всі переваги, цей

напрямок не лише сприяє здоровому харчуванню, а й формує нове уявлення про сталий розвиток сільського господарства. У підсумку, органічне виробництво молока кіз може стати важливим елементом у забезпеченні майбутніх поколінь якісною продукцією та здоровим довкіллям.

НІКОЛАЙЧУК Іван Михайлович,
здобувач 2 СТН курсу ТВППТ

ЛАКОН – МОЛОЧНА ПОРОДА ОВЕЦЬ

Лакон (Lacaune) – молочна порода овець, що має французьке походження. Її назва походить від назви регіону Лазак у Франції, де і відбулося її селекційне удосконалення. Порода відома своїм винятковим молочним потенціалом і активно використовується в промисловому вівчарстві, особливо для виробництва знаменитого сиру рокфор.

Лакон має середній розмір тіла. Вівці зазвичай мають коротке, біле або світле хутро. У них міцна статура з добре розвиненими м'язами, що забезпечує високу витривалість і пристосованість до різних умов. Тулуб цих овець подовжений, що дозволяє їм краще пристосуватися до процесу доїння.

Продуктивність і молочність. Головна перевага лакону – висока молочна продуктивність. Лакони можуть виробляти до 250-300 літрів молока на рік, що вважається високим показником для овець. Їхнє молоко містить високий рівень жирів і білків, що є важливим для виробництва якісного сиру. Окрім цього, молоко лакону є придатним для виробництва таких делікатесних продуктів, як рокфор та інші види сирів з пліснявою.

Переваги розведення породи:

1. Висока молочна продуктивність. Здатність виробляти більше молока порівняно з іншими породами.

2. Якість молока. Молоко лакону має високий вміст жирів і білків, що підходить для виробництва сиру.

3. Стійкість до захворювань. Порода має хорошу імунну систему та стійкість до захворювань, що робить її придатною для різних кліматичних умов.

4. Витривалість. Лакон добре пристосовується до різних кліматичних умов і може успішно розводитись навіть в умовах середньої жорсткості клімату.

Особливості утримання та догляд. Для досягнення високих показників продуктивності необхідно створити сприятливі умови для утримання, зокрема забезпечити якісне харчування та регулярне доїння. Важливою умовою є дотримання гігієни і наявність сухих, чистих приміщень, адже це допомагає уникнути можливих захворювань, які можуть знизити продуктивність молока.

Лакон є однією з найефективніших порід овець у молочному секторі тваринництва. Завдяки високій продуктивності, якісному молоку і витривалості, ця порода є економічно вигідною для виробництва молока і сиру.

СТОРОЖУК Тетяна Василівна,
здобувачка 1 курсу ТВППТ

ВИГІДНЕ КОЗІВНИЦТВО

Сьогодні козівництво відноситься до прибуткових напрямів тваринництва. Молоко кіз набагато корисніше коров'ячого, відповідно і коштує дорожче. При цьому витрати на розвиток цього бізнесу невеликі.

Почати займатися козівництвом можна навіть початківцям. Але, для цього потрібно скласти бізнес-план і провести аналіз каналів реалізації. Багато починаючих підприємців замислюються над тим, щоб зайнятися козівництвом. Рентабельність цієї галузі дозволяє отримувати гарний прибуток. Але в перший рік особливих доходів чекати не варто.

Починаючи подібну справу, не варто братися за кілька справ одночасно. Тут потрібно правильно розставити пріоритети. Важливо визначити на що буде спрямований бізнес. Виходячи з прийнятого рішення, можна вибирати породу тварини.

Козівництво як бізнес має безліч переваг. Кози невибагливі, тому розводити їх можна в будь-якому регіоні нашої країни.

Для початку бізнесу не потрібні великі вкладення. Але, якщо планується масштабна діяльність спочатку, звичайно, доведеться витратитися.

Сьогодні влада всіляко підтримує фермерські господарства (субсидії, податкові пільги, також можна отримати земельну ділянку для розведення тварин).

Маленька ступінь конкуренції, що допомагає отримувати хороший дохід.

Розведення кіз відноситься до безвідходного виробництва (продаж молока, м'яса, вовни та гною).

Завдяки всім перерахованим вище перевагам з козівництва можна отримувати досить високий дохід при невеликих витратах.

Козівництво як бізнес для початківця фермера складається поетапно. Перш ніж відкрити справу, необхідно: розробити бізнес-план, продумати канали реалізації, отримати дотацію від держави на розвиток бізнесу, закупити обладнання для приміщення, забезпечити вигул тварин, закупити поголів'я і корми.

Купувати тварин потрібно на фермах, що спеціалізуються на їх вирощуванні. Вартість кіз завжди залежить від породи. Тому спочатку потрібно визначитися, скільки грошей підприємець готовий витратити на цьому етапі.

Купувати кіз краще за участі ветеринара, він точно зможе визначити – наскільки тварини здорові. Коли фермер вибрав, яку породу він буде розводити, потрібно обладнати приміщення і території для вигулу. Приміщення повинне бути: сухим, теплим, світлим, з відмінною системою вентиляції, каналізацією, водопроводом.

Якщо планується переробка продукції, то доведеться виділити додаткові площі для виробництва. Наприклад, приготування сиру.

При теплій погоді худоби необхідно забезпечити вигул. Для цього підійде пасовище або штучно створений загін. Варто враховувати, що розведення молочних кіз неможливо без гарного пасовища. В даному випадку це основний показник і запорука отримання гарного прибутку.

Від годівлі тварин, залежить кількість і якість продукції. Тому потрібно правильно скласти раціон.

Перш ніж вивчати канали збуту необхідно визначитись, яку продукцію ферма буде продавати. Молоко і молочні продукти з легкістю можна реалізувати, так як вони мають безліч переваг:

- вміст імуноглобуліну, який застосовується при профілактиці і лікуванні бронхіту та туберкульозу.

- молочні продукти містять велику кількість кальцію, жирів, білків і вітамінів.

- козяче молоко вважається кращим замінником грудного молока.

- продукція козівництва не викликає алергію та сприяє виведенню з організму шкідливих речовин.

Якість і кількість одержуваного молока залежить від породи і раціону. На третьому році життя тварина буде давати молока набагато більше.

Багато фермерів, крім розведення кіз та продажу молока освоюють технології виробництва сиру, масла і йогуртів. Це додатковий дохід, але для отриманої продукції теж необхідно знайти канали реалізації.

Також можна займатися розведенням і збутом молодих особин. З пуху кіз виготовляють тканини, тонкий трикотаж, фетр та хустки. А з шкур кіз шиють дуже теплі дублянки.

Щоб правильно розрахувати прибуток необхідно врахувати всі статті витрат на діяльність.

Козівництво заняття не з простих. Кожен починаючий фермер повинен враховувати вище наведені аспекти, адже від цього залежить розвиток господарства та його прибуток.

ПОГИНАЙКО Олександр Миколайович,
здобувач 4 курсу ТВППТ

ЦІННІ ВЛАСТИВОСТІ ВОВНИ

Вовна є одним із найбільш давніх і цінних природних матеріалів, який люди використовують для виготовлення одягу, постільної білизни, килимів, та інших виробів. Вона здобула свою популярність завдяки унікальним властивостям, що роблять її ідеальним матеріалом для різних кліматичних умов і сфер використання. У цій тезі ми розглянемо основні цінні властивості вовни, які включають теплоізоляцію, здатність поглинати вологу, довговічність та екологічну безпечність.

Однією з головних переваг вовни є її здатність зберігати тепло. Вовняні волокна мають пористу структуру, що дозволяє їм утримувати повітря всередині, створюючи природний бар'єр для тепла. Така структура забезпечує хорошу теплоізоляцію, що робить вовну ідеальним вибором для холодного клімату. Окрім того, вовняні вироби здатні адаптуватися до температури навколишнього середовища. Вовна зігріває у холод, але в теплі забезпечує циркуляцію повітря, що дозволяє тілу "дихати" і не перегріватися.

Вовна має властивість поглинати вологу, залишаючись сухою на дотик. Це пояснюється тим, що вовняне волокно здатне поглинати до 30% власної ваги, не втрачаючи при цьому теплоізоляційних властивостей. Така властивість корисна для виготовлення одягу та постільної білизни, оскільки забезпечує комфорт навіть за умов підвищеної вологості. Окрім того, вовна має властивість відводити вологу від тіла, запобігаючи перегріванню або переохолодженню. Вовна є дуже міцним і довговічним матеріалом, що робить її ідеальною для виготовлення предметів, які витримують часте використання. Вовняне волокно має природні властивості, які запобігають утворенню зморщок і сприяють збереженню форми виробу.

Окрім того, вовна стійка до розтягування і здатна витримувати інтенсивне навантаження, що робить її придатною для виготовлення одягу, взуття, килимів та інших виробів тривалого використання.

Вовна є природно вогнестійким матеріалом завдяки високому вмісту азоту і вологи у волокнах, що робить її менш горючою порівняно з іншими тканинами. Це особливо важливо для використання вовни у сфері виробництва постільної білизни, дитячих іграшок та інших виробів, які мають підвищені вимоги до безпеки. Ще однією важливою перевагою вовни є її екологічна чистота: цей матеріал є біологічно розкладним, що зменшує навантаження на довкілля та сприяє сталому споживанню.

Вовна є гіпоалергенним матеріалом, оскільки вона природно захищена від пилових кліщів, бактерій і грибків, що зменшує ризик виникнення алергій у людей із чутливою шкірою. Ланолін, природний жир, що міститься у вовняних волокнах, має антибактеріальні властивості, завдяки яким вовняні вироби здатні залишатися чистими довше, не потребуючи частого прання.

Вовна залишається одним із найпопулярніших і найуніверсальніших природних матеріалів завдяки своїм унікальним властивостям. Вона забезпечує тепло та комфорт, має здатність вбирати і відводити вологу, є довговічною та стійкою до зношування. Додаткові переваги, такі як вогнестійкість, екологічність, гіпоалергенність та антибактеріальні властивості, роблять вовну матеріалом, який підходить для широкого спектра використання і відповідає сучасним вимогам безпеки й сталого споживання.

СУШКО Назар Олександрович,
здобувач 2 СТН курсу ТВППТ

БІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КІЗ

Коза була однією з перших тварин, приручених людиною. Відбулося це перш за все тому, що кози невибагливі в їжі і невимогливі до умов утримання. Тому їх можна розводити всюди: практично у будь-яких природних і кліматичних зонах.

Анатомічні особливості.

- Скелет: кози мають легкий і гнучкий скелет, що дозволяє їм добре пересуватися в гірських умовах.
- Тварини зазвичай мають компактне тіло з короткими ногами, що сприяє швидкому пересуванню.
- Роги є характерною рисою кіз, проте у деяких порід (наприклад, у англонубійських) вони можуть бути відсутніми.

Фізіологічні особливості.

- Кози – жуйні тварини, мають чотирикамерний шлунок, що дозволяє ефективно перетравлювати рослинну їжу.
- Кози мають високий метаболізм, що дозволяє їм швидко отримувати енергію з кормів.

Розмноження.

- Кози зазвичай мають сезонний ритм розмноження, з гістром, який відбувається восени.
- Середній термін вагітності становить близько 150 днів, зазвичай народжується 1-2 козеняти.

Поведінкові особливості.

- Соціальна структура. Кози – соціальні тварини, які живуть у стадах і мають складну ієрархію.
- Комунікація. Використовують різні звуки (блеяння) для спілкування один з одним.

Адаптація.

- Годівля. Кози невибагливі до кормів, вони поїдають велику кількість рослин, включаючи чагарники та дерева. Ці тварини здатні використовувати напівпустинні, пустинні, гірські і навіть високогірні пасовища, на яких не можуть пастися ніякі інші домашні тварини.
- Навколишнє середовище. Кози швидко реагують на зміну навколишнього оточення. Вони добре адаптуються до різних кліматичних умов, від жарких до холодних регіонів.

Здоров'я та хвороби.

- Схильність до хвороб. Кози можуть страждати від різних захворювань, зокрема паразитарних та інфекційних.
- Профілактика. Важливе регулярне ветеринарне обстеження та вакцинація.

Використання в сільському господарстві.

- Продуктивність. Кози вирощуються для отримання молока, м'яса, вовни і шкури.

- Екологічна роль. Допомагають у збереженні екосистем, контролюючи ріст чагарників та трав.

Кози є важливими тваринами в сільському господарстві, оскільки їхнє молоко, м'ясо та шкура мають економічне значення. Козине молоко містить велику кількість кальцію та білка, що робить його корисним для харчування людей.

2. Пшеничний В. П. Технологія виробництва козиного молока. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2006.

3. Соловйов Ю. В. Основи ветеринарної медицини для козівників. Харків : Видавництво "ХНУ", 2018.

4. Козак В. Я. Біологічні основи розведення кіз. Чернівці : ЧНУ, 2014.

5. Грищенко О. М. Кози: біологія, харчування, розведення. Одеса : Одеський аграрний університет, 2011.

ЧЕРНОВ Григорій Олександрович,
здобувач 2 курсу ТВППТ

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВІВЧАРСТВА В УКРАЇНІ

Незважаючи на те, що вівчарство в Україні має сталі традиції, багато років поспіль поголів'я тварин скорочується. Особливо суттєве скорочення поголів'я відбулося в період з 1991 до 2001 років. Останніми роками поголів'я стабілізувалось і на початок 2021 року становило 621,0 тисяч голів. Варто зазначити, що традиційно в Україні існувало 2 типи виробників, зокрема сільськогосподарські підприємства та господарства населення.

Реформування аграрного сектору, насамперед спричинило скорочення поголів'я у сільськогосподарських підприємствах. Водночас поголів'я овець у населення скоротилось несуттєво – з 0,9 млн до 0,8 млн, після чого залишається відносно стабільним.

Починаючи з 2001 року, у населення почали розводити навіть більше овець, ніж у сільськогосподарських підприємствах. Наявне поголів'я овець розміщено на території України нерівномірно. Традиційно поголів'я зосереджено в південних та гірських областях (Одеська, Чернівецька, Закарпатська).

Загалом розміщення поголів'я збігається з розташуванням природно-кліматичних зон в Україні. Беззаперечним лідером з вівчарства в Україні є Одеська область, на території якої знаходиться 203,9 тис. голів, або понад 30 % всього поголів'я. Концентрація поголів'я за різними зонами залежить і від наявності важкодоступних для інших видів сільськогосподарських тварин кормових ресурсів, передусім пасовищ.

Найбільша чисельність поголів'я овець знаходиться в зонах, території яких непридатні для інтенсивного землеробства через кліматичні, рельєфні умови тощо.

Сьогодні в основних зонах розведення овець наявні ознаки спеціалізації з виробництва найбільш економічно вигідної продукції, яку забезпечують вівці різних напрямів продуктивності. Разом з природно-кліматичним зонуванням у сучасних економічних умовах важливим чинником є склад населення регіону та його традиції, які пов'язані з вівчарством. Це надзвичайно важливо в умовах нестабільності ринку, яка призвела до майже повної ліквідації вівчарства у деяких областях.

Для зони Карпат позитивними чинниками є наявність великих масивів гірських пасовищ, які впродовж 5 місяців забезпечують овець різноманітними зеленими кормами, попит на продукцію молочного походження (сир, масло), яка є основною в усій зоні, наявність народних промислів з переробки овечої вовни, з якої виробляють ковдри, "ліжники" тощо, а також розвинута санаторно-курортна туристична інфраструктура.

Стимувальний чинник цієї зони – віддаленість пасовищ від населених пунктів, незадовільні побутові умови працівників у період "літування" на полонинах, труднощі в процесі заготівлі й постачання кормів на зимовий період (неможливість використання техніки, механізмів), недостатня кількість та висока ціна на концентровані корми.

В Україні розроблено програму розвитку вівчарства, однак підтримки з боку держави останніми роками виробникам не надавалось. Продукція українського вівчарства користується сталим попитом на світовому ринку. Предметом експорту є як живі тварини, так і м'ясо та їстівні субпродукти. Протягом останніх 4-х років обсяги експорту живих тварин у грошовому еквіваленті зросли в 2,4 рази, і за даними Державної митної служби України в 2020 року становили 3,7 млн USD.

Імпорт відбувався винятково з Австрії та Угорщини і обумовлювався племінними потребами. Експорт був спрямований на Йорданію, Саудівську Аравію та Ліван. Іншою складовою експорту продукції вівчарства є баранина.

Обсяги експорту за останні 4 роки зросли майже вдвічі і становили в 2020 році 942,9 тис. грн. Водночас імпорт також збільшився в 1,4 рази. Основним регіоном експорту баранини та козлятини в 2020 році були країни Азії, зокрема Оман (521,0 тис. USD), Кувейт (237,8 тис. USD) та Шрі Ланка (156,4 тис. USD). М'ясо імпортувалось лише з Австралії та Нової Зеландії. На всі інші регіони припадає менше 1 %.

Обсяги експорту живих овець з України в 2020 році: Йорданія – 1 380,7 тис. USD Саудівська Аравія – 1 117,3, Ліван – 664,4, Туреччина – 410,6, Узбекистан – 141,6, Вірменія – 30,0, Молдова – 29,2.

Однак немає змоги оцінити стан та потенціал галузі вівчарства для виробництва сирів, хоча в багатьох країнах цей продукт разом з м'ясом є важливою складовою ефективності галузі.

Основою для подальшого розвитку вівчарства в Україні є генетичні

ресурси та племінна база. Загалом ситуація з поголів'ям племінних овець відображає розвиток вівчарства в Україні. Необхідно відмітити, що племінним поголів'ям за законодавством України вважається таке, яке розміщено у зареєстрованих сільськогосподарських підприємствах, а не у домогосподарствах.

Враховуючи скорочення поголів'я овець у сільськогосподарських підприємств, стає зрозумілим і зменшення племінного поголів'я в них. З 2005 до 2013 років поголів'я племінних овець залишалося порівняно стабільним, зменшившись за 8 років з 65,1 до 53,6 тис. голів. У 2014 році частина племінного поголів'я залишилась на непідконтрольних територіях Донецької, Луганської областей та Криму, тому за даними офіційної статистики поголів'я племінних овець в Україні за рік скоротилося на 16,4 тис. голів.

Починаючи з 2016 року, чисельність племінного поголів'я стабілізувалась на рівні 26 тис. голів. Станом на 01.01.2019 року в Україні налічується 36 племінних господарств, де розводять 26,7 тис. голів племінних овець, у тому числі 901 барана-плідника та 16745 вівцематок і ярок старше року. Чисельність поголів'я племінних овець в Україні в різних областях та природно-кліматичних зонах суттєво різниться.

Так, найбільше племінних овець розводять у південних степових районах України. Степову зону історично вважають зоною вівчарства. Нині у племінних господарствах Херсонської та Одеської областей налічується найчисленніше поголів'я: 8584 та 5743 гол. відповідно.

До сприятливих чинників для розведення овець у степовій зоні належать наявність великих площ сільськогосподарських угідь, тривалий період пасовищного утримання – до 10 місяців, наявність великої кількості відходів від перероблення продукції рослинництва.

Серед несприятливих чинників для вівчарства в південних і степових районах – високий ступінь розораності земель, віддаленість та розкиданість природних кормових угідь на території, відсутність прогонів до них, короткий період, особливо на Півдні, наявності зеленого травостою (у липні трава вже висихає).

Лідером західного регіону України за кількістю племінного поголів'я є Львівська область, в якій за останні 5 років відбулося зростання поголів'я племінних овець на 19 %. Водночас у Рівненській, Тернопільській та Вінницькій областях племінні стада зникли взагалі.

Припинили існування також племінні господарства на півночі України – в Чернігівській та Сумській областях. На сході України найбільше овець залишилося у Дніпропетровській та Харківській областях. Однак останні 5 років зникли племінні господарства в Донецькій та Луганській областях.

Загалом ситуація з племінним вівчарством складна. Державна система організації племінної роботи застаріла. Фактично державою визнаються племінними лише тварини, розміщені в атестованих господарствах, які мають бути занесені у відповідний державний реєстр. Ці господарства мають відповідати мінімальним критеріям за поголів'ям та продуктивністю поголів'я

залежно від породи.

Процедура підтвердження всіх вимог – досить складна для господарств, тому вони не бажають її проходити. Оскільки у держави відсутні будь-які інструменти стимулювання галузі вівчарства, витрати на участь у державній схемі організації селекційної роботи не компенсуються жодним чином.

У таких умовах підприємства, які не мають племінного статусу, можуть займатися селекційною роботою в межах свого господарства, не інформуючи державу і не координуючи свою роботу з державними органами та іншими господарствами. Фактично племінна цінність поголів'я у товарних підприємствах може бути вищою. Досить складною є і процедура реєстрації нових популярних порід в Україні. Господарства імпортують тварин нових порід, які їм цікаві, однак не реєструють їх племінному реєстрі.

Отже, офіційний перелік порід в Україні виглядає дещо архаїчно і не відповідає дійсності. Фактично державний реєстр і державна система племінної роботи живе своїм життям, а господарства з розведення овець – своїм.

Щодо офіційної породної структури племінного поголів'я, то нині в Україні розводять овець 10 порід: асканійська м'ясо-вовнова з кросбредною вовною, асканійська тонкорунна, асканійська каракульська, мериноланшаф, прекос, романівська, придніпровська м'ясна, темноглова латвійська, українська гірськокарпатська, сокільська.

Висновки.

1. Україна має природно-кліматичні, історичні, культурні та споживчі передумови для розвитку галузі вівчарства.

2. Позитивна динаміка зовнішнього товарообігу продукції вівчарства за останні 4 роки переконливо свідчить про високу репутацію української продукції і необхідність подальшого сприяння її просуванню на зовнішні ринки.

3. Аналіз даних зовнішньоекономічної діяльності свідчить про переважання експорту живих тварин над експортом продуктів переробки.

4. Племінна справа у вівчарстві в Україні не відповідає сучасним вимогам:

- загальна кількість племінного поголів'я в 26,7 тис. голів є недостатньою для потреб виробництва;

- в Україні не здійснюється селекція багатьох популярних порід овець, які користуються попитом у виробників і є наявними в країні;

- українська гірськокарпатська та сокільська породи належать до локальних порід, однак наразі через відсутність організованої селекційної роботи вони можуть бути втраченими.

5. Для поліпшення стану вівчарства в Україні необхідно виконати комплекс заходів, зокрема:

- поширити систему державної підтримки на господарства з розведення овець;

- допомагати в пошуку нових ринків збуту для відгодованих тварин або м'яса за кордоном, особливо в мусульманських країнах;

- сприяти в будівництві забійних пунктів, зокрема із застосуванням системи забою халяль;
- задіяти механізми державної підтримки для оптимізації племінної бази та визнавати реєстри племінних тварин, які ведуться об'єднаннями виробників;
- сприяти розвитку виробництва сирів з овечого молока (наприклад, спростити процедуру реєстрації виробничих потужностей для виробництва локальних сирів, запровадити маркування захищених регіональних виробників тощо).

Реалізація зазначених кроків сприятиме розвитку вівчарства в Україні та буде основою для виробництва достатньої кількості високоякісних харчових продуктів та збереження традиційних харчових уподобань різних регіонів країни.

Бібліографічний опис

1. М'ясне вівчарство – перші кроки на шляху до створення ефективної галузі. URL: <https://gsel.com.ua/info/index.php?id=77>
2. П'ятницький В. В. Наукові основи вівчарства : монографія. Київ: Аграрна освіта, 2017. 320 с.
1. Славкова О. П., Ковальова О. М. Перспективи розвитку вівчарства. Глобальні та національні проблеми економіки. Випуск 19. 2017. С. 101–106.
2. Сушарник Я. А. Аналіз сучасного стану ринку вівчарства. Науковий Вісник Одеського національного економічного університету. 2021. №9-10 (286-287). С. 92–98.
3. Занько Т. Альтернативна перспектива: молочне вівчарство та козівництво / Т. Занько // Агробізнес сьогодні. 2013. № 21 (268).
4. Литвинов, В.Ф. Основи козівництва. Харків: ТОВ «Синтез», 2018.
5. Орлов А.С. Практичне козівництво. Київ: Видавничий центр «Львівська політехніка», 2020.
6. Антонюк О. О., Слободянюк О. Ю. Органічне тваринництво як складова сталого розвитку аграрного сектору. Агросвіт, 2020. С.32-35
7. Гуменюк М. В., Ларіна Н. А. Екологічні аспекти органічного виробництва м'яса. Вісник аграрної науки, 2019. С.52-55
8. Федоров І. П., Коваленко Г. М. Економічні переваги органічного виробництва м'яса. Економіка АПК, 2018. С.20-22
9. Баканов В. В. Вівчарство: посібник для фермерів. Київ : Урожай, 2015.
10. Котляр О. М. Вплив пасовищних умов на продуктивність овець. Аграрна наука та практика, 2020. № 3. С. 45-52.
11. Петров І. Г. Технологія виробництва продукції вівчарства. Харків : Харківський національний аграрний університет, 2018.
12. Ширяєва С. П. Вплив екологічних факторів на здоров'я тварин. Вісник ветеринарної медицини, 2019. № 2. С. 33-34.
13. Вівчарство України / за ред. В. М. Іовенка. Київ: Аграрна наука, 2017. С. 46–264. URL: <http://ascaniansc.in.ua/publikatsiyi/206-publikatsiyiinstitutu>

14. Вдовиченко Ю. В., Жарук П. Г. Стан та перспективи розвитку галузі вівчарства України. Вісник Дніпропетровського державного аграрного університету. 2013. №1 (31). С. 135–138. URL:<http://ojs.dsau.dp.ua/index.php/vestnik/article/view/71>
15. Бусенко О. Т., Столюк В. Д., Штомель М. В. Технологія виробництва продукції тваринництва. За ред. О.Т. Бусенка. К.: Аграрна освіта, 2001. 432 с.
16. URL.: <https://buklib.net/books/34209/#:~:text>
17. Гудзь, В. П., Мартиненко, А. П. Органічне виробництво молока в Україні: сучасний стан та перспективи. Аграрний сектор, 2020. 15(3), 23-28.
18. Чумаченко, О. І. Екологічні та економічні аспекти органічного тваринництва. Сучасне тваринництво, 2019. 8(1), 45-52.
19. International Federation of Organic Agriculture Movements (IFOAM). (2020). Principles of Organic Agriculture. Retrieved from <https://ifoam.bio>.
20. Захарченко М. О. Молочне вівчарство: особливості розведення породи Лакон. Київ: Аграрна наука, 2010.
21. Семенов В. М. Розведення овець молочних порід в Україні. Львів: Видавництво “Агропром”, 2015.
22. Костенко О. Г. Молочна продуктивність овець: від Лакон до місцевих порід. Харків: ХНУ, 2018.
23. Дмитрієв П. П. Сучасне вівчарство: молочні породи та продуктивність. Одеса: ОНУ, 2020.
24. Casanova L., & Guillouet P. La production laitière des ovins: la race Lacaune. Paris: Éditions France Agricole, 2019.
25. Козиний бізнес краще починати з новітнього. URL.: <https://agrotimes.ua/opinion/kozynyj-biznes-krashhe-pochynaty-z-novitnogo/>
26. Козівництво, як бізнес: рентабельність, облаштування, переваги. URL.: <https://vkazivka.com/svoimi-rukami/gospodarstvo/kozivnictvo-yak-biznes-rentabelnist-oblashtuvannya-perevagi.html>
27. Характеристики натуральної вовни. URL: <https://shkura.com.ua/ua/harakteristiki-naturalnoji-vovni01/>
28. 2. Вовна. URL: <https://buklib.net/books/34209/>
29. Заболотний А. І. Кози: біологія, розведення та догляд. Київ : Аграрна наука, 2010.
30. Пшеничний В. П. Технологія виробництва козиного молока. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2006.
31. Соловійов Ю. В. Основи ветеринарної медицини для козівників. Харків : Видавництво “ХНУ”, 2018.
32. Козак В. Я. Біологічні основи розведення кіз. Чернівці : ЧНУ, 2014.
33. Грищенко О. М. Кози: біологія, харчування, розведення. Одеса : Одеський аграрний університет, 2011.
34. Вівчарство України / за ред. В.М. Іовенка. Київ: Аграрна наука, 2017. С. 46–264. URL:<http://ascaniansc.in.ua/publikatsiyi/206-publikatsiyiinstitutu>
35. Вдовиченко Ю.В., Жарук П.Г. Стан та перспективи розвитку галузі вівчарства України. Вісник Дніпропетровського державного аграрного

університету. 2013. №1 (31). С. 135–138. URL:<http://ojs.dsau.dp.ua/index.php/vestnik/article/view/71>

36. Стан та наукове забезпечення галузі вівчарства в Україні/ Ю.В. Вдовиченко та ін. Науковий вісник «Асканія-Нова». 2016. Вип. 9. С. 3–16. URL:http://ascaniansc.in.ua/images/M_images/20169.pdf